

६. पञ्चविंशियकथा

१०. अथ खो भगवतो एतदहोसि—“कस्स नु खो अहं पठमं धर्मं देसेयं ? को इमं धर्मं खिप्पमेव आजानिस्सती” ति ? अथ खो भगवतो एतदहोसि—“अयं खो आळारो कालामो पण्डितो व्यतो मेधावी दीघरत्तं अप्परजक्खजातिको; यन्मूनाहं आळारस्स कालामस्स पठमं धर्मं देसेयं, सो इमं धर्मं खिप्पमेव आजानिस्सती” ति । अथ खो अन्तरहिता देवता भगवतो आरोचेसि—“सत्ताहकालङ्कृतो आळारो कालामो” ति । अथ खो भगवतो [B.11] एतदहोसि—“महाजानियो खो आळारो कालामो; सचे हि सो इमं धर्मं सुणेय्य, खिप्पमेव आजानेय्या” ति । (१)

अथ खो भगवतो एतदहोसि—“कस्स नु खो अहं पठमं धर्मं देसेयं ? को इमं धर्मं खिप्पमेव आजानिस्सती” ति ? अथ खो भगवतो एतदहोसि—“अयं खो उद्दको रामपुत्रो पण्डितो व्यतो मेधावी दीघरत्तं अप्परजक्खजातिको; यन्मूनाहं उद्दकस्स रामपुत्रस्स पठमं धर्मं देसेयं, सो इमं धर्मं खिप्पमेव आजानिस्सती” ति । अथ खो अन्तरहिता देवता भगवतो आरोचेसि—“अभिदोसकालङ्कृतो, भन्ते, उद्दको रामपुत्रो” ति । भगवतो पि खो जाणं उदपादि—“अभिदोसकालङ्कृतो उद्दको रामपुत्रो” ति । अथ खो भगवतो एतदहोसि—

“महाजानियो खो उद्धको रामपुत्रो; सचे हि सो इमं धम्मं सुणेय्य, खिप्पमेव आजानेय्या”
ति। (२)

अथ खो भगवतो एतदहोसि—“कस्स नु खो अहं पठमं धम्मं देसेय्यं? को [N.11] इमं धम्मं खिप्पमेव आजानिस्सती” ति? अथ खो भगवतो एतदहोसि—“बहूपकारा खो मे पञ्चवग्गिया भिक्खू, ये मं पधानपहितत्तं उपटुहिंसु; यन्नाहं पञ्चवग्गियानं भिक्खूनं [R.8] पठमं धम्मं देसेय्यं” ति। अथ खो भगवतो एतदहोसि—“कहं नु खो एतरहि पञ्चवग्गिया भिक्खू विहरन्ती” ति? अद्दसा खो भगवा दिल्बेन चक्खुना विसुद्धेन अतिक्रन्तमानुसकेन पञ्चवग्गिये भिक्खू बाराणसियं विहरन्ते इसिपतने मिगदाये। अथ खो भगवा उरुवेलायं यथाभिरन्तं विहरित्वा येन बाराणसी तेन चारिकं पक्कामि। (३)

११. अद्दसा खो उपको आजीवको भगवन्तं अन्तरा च गयं अन्तरा च बोधिं अद्वानमग्गप्पिटपत्रं, दिस्वान भगवन्तं एतदवोच—“विष्पसन्नानि खो ते, आवुसो, इन्द्रियानि, परिसुद्धो छविवण्णो परियोदातो। कं सि त्वं, आवुसो, उद्दिस्स पब्बजितो? को वा ते सत्था? कस्स वा त्वं धम्मं रोचेसी” ति? एवं वुते भगवा उपकं आजीवकं गाथाहि अञ्जभासि—

[B.12] “सब्बाभिभू सब्बविदूहमस्मि सब्बेसु धम्मेसु अनूपलित्तो।
सब्बञ्जहो तण्हक्खये विमुत्तो सयं अभिज्ञाय कमुद्दिसेय्यं॥

“न मे आचरियो अतिथि सदिसो मे न विज्ञति।

सदेवकस्मि लोकस्मि नत्थि मे पटिपुगलो॥

“अहं हि अरहा लोके अहं सत्था अनुत्तरो।

एकोमिह सम्मासम्बुद्धो सीतिभूतोस्मि निष्पुतो ॥

“धर्मचक्रं पवत्तेतुं गच्छामि कासिनं पुरं ।

अन्धीभूतस्मि लोकस्मि आहज्ञुं अपतदुन्दुभिं” ॥ ति ॥

“यथा खो त्वं, आवुसो, पटिजानासि, अरहसि अनन्तजिनो” ति !

“मादिसा वे जिना होन्ति ये पत्ता आसवकखयं ।

जिता मे पापका धर्मा तस्माहमुपक जिनो” ॥ ति ॥

एवं वुते उपकां आजीवको “हुवेय्यावुसो” ति वत्वा, सीसं ओकम्पेत्वा, उम्मगं गहेत्वा पक्कामि । (४)

१२. अथ खो भगवा अनुपुब्बेन चारिकं चरमानो येन वाराणसी इसिपतनं मिगदायो, येन पञ्चवग्गिया भिक्खू तेनुपसङ्क्षिप्ति । अद्वसंसु खो पञ्चवग्गिया भिक्खू भगवन्तं दूरतो व आगच्छन्तं; दिस्वान अन्त्रमन्त्रं कतिकं सण्ठपेसुं—“अयं, आवुसो, समणो गोतमो [R.9] आगच्छति, बाहुल्लिको पधानविभन्तो आवत्तो बाहुल्लाय । सो नेव अभिवादेतव्यो, [N.12] न पञ्चद्रुतव्यो, नास्स पत्तचीवरं पटिग्गहेतव्यं; अपि च खो आसनं ठपेतव्यं, सचे सो आकह्निस्मति निसीदिस्सती” ति । यथा यथा खो भगवा पञ्चवग्गिये भिक्खू उपसङ्क्षिप्ति, तथा तथा ते पञ्चवग्गिया भिक्खू नासकिंखसु सकाय कतिकाय सण्ठातुं । असण्ठहन्ता [B.13]

भगवन्तं पच्चुगगन्त्वा एको भगवतो पत्तचीवरं पटिगगहेसि, एको आसनं पञ्जापेसि, एको पादोदकं, एको पादपीठं, एको पादकठलिकं उपनिक्षिखपि । निसीदि भगवा पञ्जते आसने; निसज्ज खो भगवा पादे पक्खालेसि । अपिस्सु भगवन्तं नामेन च आवुसोवादेन च समुदाचरन्ति । एवं वुत्ते भगवा पञ्चवगिगये भिक्खू एतदवोच—“मा, भिक्खवे, तथागतं नामेन च आवुसोवादेन च समुदाचरथ । अरहं, भिक्खवे तथागतो सम्मासम्बुद्धो; ओदहथ, भिक्खवे, सोतं, अमतमधिगतं, अहमनुसासामि, अहं धर्मं देसेमि । यथानुसिद्धुं तथा पटिपञ्जामाना न चिरस्सेव—यस्सत्थाय कुलपुत्ता सम्मदेव अगारस्मा अनगारियं पब्बजन्ति तदनुत्तरं—ब्रह्मचरियपरियोसानं दिट्ठे व धर्मे सयं अभिज्ञा सच्छिकत्वा उपसम्पञ्ज विहरिस्सथा” ति ।

एवं वुत्ते पञ्चवगिगया भिक्खू भगवन्तं एतदवोचुं—“ताय पि खो त्वं, आवुसो गोतम, चरियाय, ताय पटिपदाय, ताय दुक्करकारिकाय नेवज्ञगा उत्तरिमनुस्सधर्मं अलमरिय-जाणदस्सनविसेसं, किं पन त्वं एतरहि, बाहुल्लिको पधानविब्भन्तो आवत्तो बाहुल्लाय, अधिगमिस्ससि उत्तरिमनुस्सधर्मं अलमरियजाणदस्सनविसेसं” ति? एवं वुत्ते भगवा पञ्चवगिगये भिक्खू एतदवोच—“न, भिक्खवे, तथागतो बाहुल्लिको, न पधानविब्भन्तो, न आवत्तो बाहुल्लाय; अरहं, भिक्खवे, तथागतो सम्मासम्बुद्धो । ओदहथ, भिक्खवे, सोतं, अमतमधिगतं, अहमनुसासामि, अहं धर्मं देसेमि । यथानुसिद्धुं तथा पटिपञ्जामाना नचिरस्सेव—यस्सत्थाय कुलपुत्ता सम्मदेव अगारस्मा अनगारियं पब्बजन्ति तदनुत्तरं—ब्रह्मचरियपरियोसानं दिट्ठेव धर्मे सयं अभिज्ञा सच्छिकत्वा उपसम्पञ्ज विहरिस्सथा” ति ।

दुतियं पि खो पञ्चवग्गिया भिक्खू भगवन्तं एतदवोचुं....पे०....। दुतियं पि खो भगवा पञ्चवग्गिये भिक्खु एतदवोच....पे०....। ततियं पि खो पञ्चवग्गिया भिक्खू भगवन्तं एतदवोचुं—“ताय पि खो त्वं, आवुसो गोतम, चरियाय, ताय पटिपदाय, ताय दुक्करकारिकाय नेवज्ञगा उत्तरिमनुस्सधम्मं अलमरियजाणदस्सनविसेसं, किं पन त्वं एतरहि, [R.10] बाहुलिको पधानविब्भन्तो आवत्तो बाहुल्याय, अधिगमिस्ससि उत्तरिमनुस्सधम्मं [B.14] अलमरियजाणदस्सनविसेसं” ति ? एवं वुत्ते भगवा पञ्चवग्गिये भिक्खू एतदवोच—“अभिजानाथ मे तुम्हे, भिक्खवे, इतो पुब्बे एवरूपं भासितमेतं” ति ? “नो हेतं, भन्ते” ति । “अरहं, भिक्खवे, तथागतो सम्मासम्बुद्धो; ओदहथ भिक्खवे सोतं, अमतमधिगतं, अहमनुसासामि, अहं धम्मं देसेमि । यथानुसिद्धुं तथा पटिपञ्जमाना नचिरस्सेव—यस्सत्थाय कुलपुत्ता सम्देव अगारस्मा अनगारियं पब्बजन्ति तदनुत्तरं—ब्रह्मचरियपरियोसानं [N.13] दिट्ठे व धम्मे सयं अभिज्ञा सच्छिकत्वा उपसम्पद्ज विहरिस्सथा” ति ।

असकिख खो भगवा पञ्चवग्गिये भिक्खू सञ्जापेतुं । अथ खो पञ्चवग्गिया भिक्खू भगवन्तं सुस्सूसिंसु, सोतं ओदहिंसु, अञ्जाय चित्तं उपट्टापेसुं ।